

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَفْبَهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ^۱

خدمت سروران گرامی

سلام علیکم

طبق معمول هر سال همین که به ماه رمضان نزدیک می شویم دقایقی از وقت شما را درباره یکی از مهمترین مسائل می گیرم و از اینکه کار قرآن به جایی رسیده که باید مثل من این حرفها را بزند (که از دهانم بزرگتر است) شرمندهام.

- آیا می دانید به ما دستور داده اند که هر گاه فتنه ها مانند پاره هایی از شب تار به شما روی آورد به قرآن پناه ببرید؟ (فَإِذَا التَّبَسَّتِ عَلَيْكُمْ
الْفِتْنُ كَقَطْعِ اللَّيْلِ الْمُظْلِمِ فَعَلَيْكُمْ بِالْقُرْآنِ فَإِنَّهُ شَافِعٌ مُشَفَّعٌ)^۲

- آیا می دانید بسیاری از فارغ التحصیلان ما نمی توانند یک صفحه قرآن را بی غلط بخوانند.

- آیا می دانید بعضی به خیال اینکه قرآن از فهم بشر بالاتر است و فهم آن مخصوص اهل بیت علیهم السلام است از تدبر در آن می ترسند، با اینکه خداوند دستور به تدبر داده است و در حدیث می خوانیم: فَمَنْ زَعَمَ أَنَّ كِتَابَ اللَّهِ مُبْهَمٌ فَقَدْ هَلَكَ وَأَهْلَكَ^۳
راستی اگر قرآن را نمی توان فهمید پس چگونه به ما دستور داده اند روایات را بر قرآن عرضه کنیم و اگر ضد آن بود آن روایات را به دیوار بزنیم.

- آیا می دانید مهجوریت قرآن غافلانه نیست زیرا در قرآن می خوانیم در روز قیامت پیامبر صلی الله علیه و آله می فرماید: پروردگارا قوم من قرآن را مهجور گرفتند و نمی فرماید قرآن نزد قوم من مهجور بود و مهجور گرفتن با توجه و عمد است. وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا^۴

- آیا می دانید این شکایت در چه شرایطی صورت می گیرد:

الف: در عظیم ترین و پر مخاطره ترین دادگاه یعنی روز قیامت

ب: نزد عالی ترین قاضی یعنی خداوند

ج: از محبوب ترین و بالاترین مقام هستی یعنی پیامبر صلی الله علیه و آله

د: شکایت توسط کسی است که مظهر رحمة للعالمین است.

ه: شکایت پدر از فرزند است. أَنَا وَأَنْتَ أَبَوَا هَذِهِ الْأُمَّةِ^۵

و: شکایت با استمداد از کلمه یا رب است.

ز: شکایت از کسی است که امید شفاعت از او داریم. ویل لمن كان شفعاؤه خصماءه.

- آیا می دانید مثال ما مثال بیماری است که بجای مصرف دارو مشغول چیدن و تنظیم انواع قرص هاست.

- آیا می دانید مثال ما مثال مهمانی است که به جای گوش دادن به سخنان صاحب خانه به نقش و نگار در و پنجره توجه می کند.

۱. واقعه، ۸۱.

۲. کافی، ج ۲، ص ۵۹۹.

۳. بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۹۰.

۴. فرقان، ۳۰.

۵. بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۱۱.

- آیا می‌دانید بعضی بجای بیان روح قرآن آن قدر به نقل اقوال می‌پردازند که خود قرآن در آن اقوال گم می‌شود و بعضی آن قدر احتمالات متعدد را مطرح می‌کنند که حتی محکمت قرآن، متشابه می‌شود.

- آیا می‌دانید در بسیاری از سخنرانی‌ها سهم تاریخ، تحلیل سیاسی، شعر و خواب و خطابه و روضه و امثال آن داده می‌شود ولی سهم قرآن داده نمی‌شود با اینکه خداوند به پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌فرماید: سخنرانی تو باید درباره بیان قرآن باشد. لُتَيْنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ

إِلَيْهِمْ^۶

- آیا می‌دانید تلاوت زیبا در مواردی به هنرنمایی تبدیل شده است.

- آیا می‌دانید بیان صحیح از قصه‌های قرآن برای نوجوانان اندک است.

- آیا می‌دانید در بسیاری از حوزه‌ها و نزد بسیاری از مدرسین تدبر در قرآن درس جنبی است نه اصلی.

- آیا می‌دانید توجه به کتاب مخلوق بیش از کتاب خالق است.

- آیا می‌دانید که به آیه خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ عمل نکرده‌ایم.

- آیا می‌دانید کلمه اقامه در قرآن در چهار جا به کار رفته است:

أَقِيمُوا الدِّينَ^۷

أَقِيمُوا الْوَزْنَ^۸

أَقِيمُوا الصَّلَاةَ^۹

وَكُلُوا مِنْهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ^{۱۰}

- آیا می‌دانید قرآن ذکر است. إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ^{۱۱} و اعراض از آن زندگی نکستی را به بار می‌آورد. (وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا^{۱۲})

- آیا می‌دانید که عظمت ماه مبارک رمضان به روزه نیست بلکه به نزول قرآن است: شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ^{۱۳} و نفرمود: شهر رمضان الذي كتب فيه الصيام

- آیا می‌دانید که امام رضا فرمود نماز بر مردم واجب شد تا قرآن از مهجوریت بیرون آید: عَنِ الرِّضَاعِ أَنَّهُ قَالَ قَالَ أَمِيرَ النَّاسِ بِالْقِرَاءَةِ فِي الصَّلَاةِ لِيَلَّا يَكُونَ الْقُرْآنُ مَهْجُورًا مُضِيْعًا^{۱۴}

سروران گرامی باید به پا خیزیم و اگر غفلت یا تقصیر و قصوری بوده از خداوند عذر خواهی کنیم و از امروز قرآن را جدی بگیریم. خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ^{۱۵}

۶. نحل، ۴۴.

۷. شوری، ۱۳.

۸. الرحمن، ۹.

۹. بقره، ۴۳.

۱۰. مائده، ۶۶.

۱۱. حجر، ۹.

۱۲. طه، ۱۲۴.

۱۳. بقره، ۱۸۵.

۱۴. من لا يحضره الفقيه، ج ۱، ص ۳۱۰.

۱۵. مریم، ۱۲.

نکاتی به نظر می‌رسد که بیان می‌کنم عزم و تصمیم با شما ولی بدانیم اگر عزم نداشته باشیم مثل پدرمان حضرت آدم قابل توبیخیم که قرآن می‌فرماید: **وَكَمْ نَجِدُكَ عَزْمًا**^{۱۶}

همه به پا خیزیم و برای خدا و شادی دل پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وچشاندن آن مزه به دیگران یک نهضتی ایجاد کنیم.

دلایل رفتن به سراغ قرآن

۱. به دلیل جمله (لا تحصی عجائبه)^{۱۷} می‌فهمیم مجموعه عجائب قرآن نزد کسی جمع نیست.
۲. به دلیل جمله (لا تفتی عجائبه)^{۱۸} می‌فهمیم حقائق قرآن کهنه نمی‌شود.
۳. به دلیل نیاز ما به شفاعت باید به سراغ قرآن برویم و به شافع مشفع متوسل شدیم.
۴. به دلیل مبارک شدن خودمان باید به قرآن توجه کنیم زیرا قرآن هم خودش مبارک است (كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ)^{۱۹} و هم در شب مبارکی نازل شد (إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ)^{۲۰} و هم محل نزولش مبارک است. (بَيْتُكَ مُبَارَكًا)^{۲۱}
۵. به دلیل آنکه بیشترین استقبال مردم در نمایشگاه کتاب فروش کتب تفسیری بوده ما باید این تقاضای درست را پاسخ دهیم.

چرا قرآن مهجور است؟

۱. جمود بر الفاظ و نچشیدن و نچشاندن روح آیات.
۲. توقف در چارچوب صوت و تجوید و غفلت از جمله (حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ)^{۲۲} سرگرمی بیش از حد به مسائل جانبی و حاشیه-ای، ما را از اصل باز می‌دارد. نظیر کسانی که دور استخر می‌دوند و شیرجه نمی‌روند.
۳. تبلیغ از اینکه قرآن را نمی‌فهمیم و فهم قرآن مخصوص خواص است.
۴. بی توجهی یا کم توجهی به قرآن یعنی کم توجهی به همه چیز چون قرآن هم (بَيِّنَاتٍ لِّكُلِّ شَيْءٍ)^{۲۳} است و هم (وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ)^{۲۴}
- قرآن شفا است و دارو خوردنی است نه برای نمایش و چیدن در روی میز
۵. بیان نشدن زیبایی‌های قرآن همانگونه که زیبایی‌های ادعیه و احادیث کمتر مطرح شده است.
۶. به دلیل آنکه قرآن حتی در شب قدر هم که شب نزول آن است، سهمی کمتری دارد. (در شب قدر سهم دعا و تاریخ و سخنرانی و روضه بیشتر از سهم تفسیر است).
۷. گاهی به قدری خود را حقیر می‌پنداریم که جرات تغییر یک مثال غلط و کهنه را نداریم مثلاً به جای ضرب زید عمرا بگوییم (ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا)^{۲۵} و یا (رحم الله عبدا)

۱۶. طه، ۱۱۵.

۱۷. کافی، ج ۲، ص ۵۹۹.

۱۸. نهج البلاغه، ص ۶۱.

۱۹. ص، ۲۹.

۲۰. دخان، ۳.

۲۱. آل عمران، ۹۶.

۲۲. نساء، ۴۳.

۲۳. نحل، ۸۹.

۲۴. انعام، ۱۵۴.

۸. آیات عظام وحید- فاضل لنکرانی- مکارم شیرازی- سبحانی- آیت الله فلسفی برای قبول داشتن ناله من یا یک روز کل درس را تعطیل و یا درسی را کوتاه کردند تا من این ناله را سر دهم و مطمئن شدم که ناله حق است و گاهی به فکرم رسید سر زده در مجالس مهم بروم و ناله کنم.

۹. چون انس ما با فهم و تفسیر قرآن کم است بسیاری از مطالب نادرست در فرهنگ ما رخنه کرده مثل اینکه می گوئیم شخصی به پیامبر گفت روزی به خطا چوبت به بدن من خورد باید قصاص کنم و پیامبر برای قصاص حاضر شد. اگر قرآن را فراموش نکرده باشیم باور داریم که این ماجرا با قرآن سازگار نیست زیرا حضرت از هر جهت معصوم است (عصمت مطلقه دارد) چشم او معصوم است (ما زاعَ الْبَصْرُ)^{۲۶} بیان او معصوم است (وَ مَا يُنطِقُ عَنِ الْهَوَى) ^{۲۷} دل او معصوم است (ما كَذَبَ الْفُؤَادُ)^{۲۸} اگر دست حضرت خطا کند از کجا فکر و زبانش خطا نکرده باشد و این شک سبب می شود که حجت بر ما تمام نباشد در حالی که قرآن می فرماید: (فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ)^{۲۹} به علاوه عمل خطایی قصاص ندارد.

چه کارهایی باید انجام شود؟!

وظایف علما و فضلا

۱. به دلیل اینکه قرآن (بَيَانٌ لِلنَّاسِ)^{۳۰} باید تفسیر روانی با بیان روز برای نوجوانان و عموم نوشته شود چون آنان مصداق ناس هستند و تفسیر برای این افراد کم است.
۲. به دلیل کارایی بیشتر گوش که قرآن همیشه نام گوش را قبل از چشم می برد و می فرماید: (إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ)^{۳۱} باید تفاسیر صوتی متنوع تهیه شود.
۳. همانند کلمات قصار امیر مومنین (علیه السلام) و آبیاری قطره ای باید تفسیر کوتاه و قطره ای نوشته شود.
۴. به دلیل آیه (لَتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ)^{۳۲} باید محور منابر بیان آیات قرآن باشد.
۵. به دلیل آیه (فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ)^{۳۳} باید مواظب برخواستن از قرآن باشد.
۶. به دلیل آیه (قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ)^{۳۴} باید استدلال های ما قرآنی باشد.
۷. به دلیل فرمان خدا به ربانی شدن ما در آیه (وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ)^{۳۵} (دو بار کلمه كُنْتُمْ و دو فعل مضارع که برای استمرار است معلوم می شود) باید تدریس قرآن دائمی و محوری باشد. (نه درس جنبی و حاشیه ای و اوقات فراغت)

۲۵. ابراهیم، ۲۴.

۲۶. نجم، ۱۷.

۲۷. نجم، ۳.

۲۸. نجم، ۱۱.

۲۹. انعام، ۱۴۹.

۳۰. آل عمران، ۱۳۸.

۳۱. اسراء، ۳۶.

۳۲. نحل، ۴۴.

۳۳. ق، ۴۵.

۳۴. بقره، ۱۱۱.

۳۵. آل عمران، ۷۹.

۸. به دلیل آیه (أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ)^{۳۶} می فهمیم تدبر واجب است زیرا خداوند برای کار مستحبی توبیخ نمی کند.
۹. به دلیل آیه (وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ)^{۳۷} (تأکیدات و انحصاراتی که در این جمله هست) می فهمیم که تنها کشتی بی سوراخ قرآن است و سایر امور کاستی و نقص دارند یعنی در تاریخ، تحلیل های سیاسی، روایات، اشعار، روایاها، و مکاشفات احتمال انحراف هست چون تضمینی برای حفاظت آنها نیست.
۱۰. به دلیل آیه (لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْنَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ)^{۳۸} که در آن قرآن خود را دینامیت می داند مبلغ قرآنی باید متحول کننده و زیر رو کننده باشد.
۱۱. به دلیل اینکه قرآن نور است، اگر ما با قرآن نباشیم با نور نیستیم و کسی که با نور نباشد نمی تواند دیگران را به نور راهنمایی کند. (يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ)^{۳۹}
۱۲. به دلیل سفارش و وصیت حضرت علی (ع) که فرمود: (اللَّهُ اللَّهُ فِي الْقُرْآنِ فَلَا يَسْبِقُكُمْ إِلَى الْعَمَلِ بِهِ أَحَدٌ غَيْرُكُمْ)^{۴۰} باید بدانیم که اگر ما تفسیر مفید عرضه نکنیم دیگران تفسیر غلط را به مردم القاء خواهند کرد.
۱۳. به دلیل اینکه اشتغال یقینی برائت یقینی لازم دارد باید از خود پرسیم با این درس ها و مطالعات حق قرآن را اداء کرده ایم یا نه؟ و آیا برائت یقینی پیدا کرده ایم یا نه؟
۱۴. به دلیل کلام حضرت امیر که می فرمایند: (بحر لایدرک قعره)^{۴۱} نباید خیال کنیم که بالاتر از تفاسیر موجود تفسیری نیست.
۱۵. کسانی که توان تدریس تفسیر دارند تفسیر را وارد حوزه درسی خود نمایند یعنی برنامه ریزی حوزه جوری باشد که هر طلبة حداقل در هر سال با یک جزء تفسیر آشنا شود.
۱۶. اهل منبر نیمی از سخنرانی خود را به بیان آیات قرآن اختصاص دهند.

وظایف دانشگاهیان

۱. نهضتی باید راه بیفتد تا در هر دانشکده ای آیات و روایات مربوط به آن رشته جزء متون درسی آنان باشد و به دلیل آنکه معجزه هر پیغمبری با فرهنگ مردم زمان خود تناسب داشته باید برای هر رشته ای تفسیر ویژه ای نوشته شود.
۲. بسیاری از آیات قرآن خود موضوعی برای رساله های علمی است که بایستی در رشته های مختلف به آن پرداخته شود.
۳. قرآن باید مبنای بسیاری از پژوهش های علمی در باره زمین و زمان و خلقت و... قرار گیرد.

وظایف هنرمندان

۱. به دلیل آنکه داستان های قرآن حقیقی است. (نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ)^{۴۲} (نه خیالی و بافتنی) باید فیلم سازان ما به جای فیلم های بافتنی و خیالی و کم محتوا سراغ حقایق واقعی بروند.
۲. به دلیل آیه (وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ)^{۴۳} باید کتیبه ها و کاشی کاری هایی که خواندن آنها میسر نیست تغییر یابد.

۳۶. نساء، ۸۲.

۳۷. حجر، ۹.

۳۸. حشر، ۲۱.

۳۹. بقره، ۲۵۷.

۴۰. کافی، ج ۷، ص ۵۱.

۴۱. الغارات، ج ۱، ص ۱۷۸.

۴۲. کهف، ۱۳.

۴۳. قمر، ۱۷.

۳. لازم است فیلم ها و سریال هایی که تفسیر را به صورت مصور و مستند ارائه می دهند تولید شود.
۴. صدا و سیما از قصه ها و آیات کوتاه با هنر و نمایش و یا از مثال های قرآن با امکانات هنری خود بهره گیرد.

وظایف مسوولین و مدیران

۱. به دلیل حدیث (أَقْرَأُ وَارِقُ)^{۴۴} باید شهریه و جوایز و ارتقائات بر اساس قرآن باشد. چون پیامبر (ص) در اُحد اول به جنازه کسی که قرآن بیشتر بلد بود نماز خواندند باید مزایا بر اساس قرآن باشد. پیامبر (ص) در جبهه پرچم را از دست یکی گرفت و به دیگری داد و فرمود: چون دیدم او با قرآن آشناتر است. ما نیز باید در مسئولیت ها و عزل و نصب ها سهم قرآن را فراموش نکنیم.
۲. برای بهبود وضع اقتصادی باید به سراغ قرآن برویم زیرا می فرماید اگر مردم کتاب آسمانی را بپا دارند برکات از آسمان و زمین بر آنان می بارد. (وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمْ مِنَ رَّبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ)^{۴۵}
۳. نهضتی باید تا فارغ التحصیلان آموزش و پرورش و دانشگاه ها بتوانند قرآن بخوانند و با آن انس بیشتری پیدا کنند.
۴. نهضتی باید تا پایان نامه های علوم قرآنی در دانشگاه ها از بایگانی خارج و در دسترس قرار گیرد.
۵. نهضتی باید تا هم وزن موقوفات برای امام حسین و اهل بیت موقوفاتی برای قرآن قرار داده شود.
۶. نهضتی باید که به تعداد جلسات عزاداری امام حسین علیه السلام جلساتی هم برای قرآن باشد. (زیرا که پیامبر فرمود قرآن و اهل بیت هرگز از هم جدا نمی شوند)
۷. به دلیل جمله (فاضربوه علی الجدار) باید هر طرحی که ضد قرآن است به دیوار زده شود مثلاً طرح کنترل نسل ضد این آیه قرآن است که می فرماید: (وَأَذْكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثُرْتُمْ)^{۴۶}
۸. به دلیل آیه (إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ)^{۴۷} باید نظام مهندسی ما قبل از تأسیس هر شهرکی مسجد آنجا را بسازند. همچنین خانه های خدا باید محل ترویج و تفسیر کتاب خدا باشد نه این که بیشتر در مجالس ختم به قرآن پرداخته شود. ائمه جماعات نیز بویژه برای ماه قرآن و فصل تابستان برای جلسات تفسیر خود را آماده کنند.
۹. به دلیل آیه (طَهَّرْنَا بَيْتِي)^{۴۸} باید خادمان مسجد از سالمندان و نوجوانان باشند (مانند ابراهیم و اسماعیل علیهم السلام) تا بتوانند همه را به مسجد جذب کنند.

عقب ماندگی ها و کمبودها را با تمسک به قرآن جبران کنیم.

۱. نسخه زندگی مسلمانان را در بلاد کفر باید در اصحاب کهف جستجو کنیم.
۲. نسخه تعطیلات چند ماهه تابستان را می توان در آیه (لِيَايَلَيْهَا كُنْتُمْ قُرَيْشٍ) جستجو کنیم.
۳. نسخه ساخت و ساز چند قرنی را باید در سد ذوالقرنین جستجو کنیم.
۴. به دلیل حدیث (مَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَتَوَرَّ الْقُرْآنَ)^{۴۹} ما باید قرآن را کتاب علم بدانیم نه فقط کتاب تبرک و مقدس
۵. به دلیل آیه (آيَاتُ اللِّسَانِ)^{۵۰} باید پاسخ سوالات خود را از قرآن دریافت کنیم.

۴۴. مکاتیب الاثمه، ج ۲، ص ۲۰۶.

۴۵. مائده، ۶۶.

۴۶. اعراف، ۸۶.

۴۷. آل عمران، ۹۶.

۴۸. بقره، ۱۲۵.

۴۹. مجمع البحرین، ج ۳، ص ۲۳۸.

۶. به دلیل آیه (لَوْ هَا تَسْرُ النَّاطِرِينَ)^{۵۱} می فهمیم که انواع رنگ‌ها در روحیه‌ها اثرات مختلفی دارند.
۷. به دلیل سفارش تدبیر در طول تاریخ می فهمیم نباید به تفسیرهای موجود قناعت کنیم بلکه باید ضمن مطالعه آنها خودمان نیز برای مشکلات فردی و اجتماعی از قرآن نسخه بپیچیم.
۸. به دلیل مورد اتفاق بودن قرآن میان شیعه و سنی و همه مذاهب اسلامی هرچه بیشتر باید به قرآن تکیه کنیم.
۹. به دلیل آیه (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ)^{۵۲} معلوم می شود با دوری از قرآن پوچ هستیم ولی از پوچی خود خبر نداریم و حتی از (كَمَثَلِ الْجِمَارِ^{۵۳} / كَالْحِجَارَةِ)^{۵۴} هم عقب تر افتاده ایم.
- این آرزوها آغازی است که می توان از ماه رجب و شعبان و رمضان کمک گرفت زیرا ماشین هایی که هوا گرفته در سرازیری ها روشن می شود و سرازیری عبادات و قرآن ماه رمضان است.
- در پایان، این ناله ی هدهدی بود نزد سلیمان‌ها که اگر سلیمان‌ها توجه فرمایند بالقیسی‌های دنیا به اسلام رو خواهند آورد ولی اگر بگویند این هدهد پرنده کوچکی است و حرف او الزام آور نیست حرکتی صورت نخواهد گرفت.

۵۰. یوسف، ۷.

۵۱. بقره، ۶۹.

۵۲. مائده، ۶۸.

۵۳. جمعه، ۵.

۵۴. بقره، ۷۴.